

Wszystkie cytowane dokumenty (fragmenty) znajdują się w archiwum Instytutu Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie (Archives Reference No: C.480); w artykule są pisane kursywą. Pisownia zgodna z oryginałem. Większość dokumentów pisano na maszynie z angielskimi czcionkami.

Krótką, oparta o dokumenty historia znaczków "Poczta Polowa 2 Korpusu".

a. wydanie (emisja)

9 grudnia 1943 Pierwszy Zastępca Generalnego Kwatermistrza Armii płk dypl. Zallmann zatwierdził pismo Kierownika Głównej Poczty Polowej kpt. Barwińskiego o powołaniu, organizacji i regulaminie Czołówki Głównej Poczty Polowej 101 (L.dz.439/Tj). Zwracam uwagę na nazwę owej Poczty, gdyż nie jest to Poczta Polska w rozumieniu obowiązującej wówczas ustawy z dnia 3 czerwca 1924 o poczcie, telegrafii i telefonii. Jej kierownikiem został plut. dr. Adolf Heller, mianowany podporucznikiem czasu wojny z dniem 1.08.1944. Osoba ta pojawi się w dalszej części. Określone w pkt. 2. regulaminu CGPP 101 zadania, to: **"Czołówka Głównej Poczty Polowej wykonuje w głównej mierze czynności rozdzielcze i ekspedycyjne przesyłek pocztowych do i od oddziałów w polu, a ponadto obsługuje w zakresie służby pocztowej żołnierzy AWP stacjonujących w jej obszarze doręczeń."**

Jak można zauważyć, nie ma mowy o żadnym drukowaniu czegokolwiek. Jej działalność rozpoczęła się 16 lutego 1944 w Bari. 20.07.1944 CGPP 101 została przekształcona na Główną Poczta Polową 104 (Polish L of Postal Unit) z niezmiennymi zadaniami. 5 maja 1945 d-ca 2 Korpusu informuje o emisji **znaczków pocztowych*** i nie mając ku temu ustawowego upoważnienia wydaje konkretne polecenia, co następuje:

DOWODZTWO 2 KORPUSU
KWATERMISTRZ

W Polu, dnia 5 Maj 45.

L.dz.731/Kwat.

W/g rozdzielnika.

Wydawnictwo znaczków poczt.
"Poczta Polowa 2 Korpusu"

I. Dla podkreślenia Zbrojnego wysiłku Narodu Polskiego i Jego Walki o Niepodległość Rzeczypospolitej zostaną wydane i wprowadzone do obiegu znaczki pocztowe: - "Poczta Polowa 2 Korpusu".

W związku z tym ustanawiam Komisję znaczkową w składzie:

- Ppłk KAMINSKI Stefan z Delegatury Szefa Int. M.O.N. RZYM,
- Ppor Dr.HELLER Adolf z Resortu Pocztowego (Główna Poczta Polowa 104 NEAPOL),
- Kpt KALISZCZAK Witold z Dobrobytu Żołnierza RZYM,
- Plut FUNARSKI Zygmunt z Oddz. Kultury i Prasy RZYM.

Na przewodniczącego Komisji Znaczkowej wyznaczam - ppłk KAMINSKI Stefana.

II. Zadań Komisji będzie: -

1. Przeprowadzenie prac wstępnych, związanych z wydawnictwem znaczków pocztowych "Poczta Polska 2 Korpusu".
2. Ustalenie wartości i ilości mających się emitować znaczków pocztowych oraz wysokości nakładu. Decyzja w tej mierze może być powzięta wbrew opinii Delegata resortu pocztowego.
3. Rozpatrzenie załączonego projektu Sekcji Filatelistycznej i referatu fachowego Szefa Służby Poczty Polowych oraz polecenie powtórzonego wykonania tych projektów przez innych grafików z zachowaniem tych samych motywów. Odnowienie motywu trzeciego zarządze osobno.
4. Rozpisanie konkursu na artystyczne wykonanie znaczków.
5. Sprawowanie nadzoru nad emisją tych znaczków.
6. Komisja winna wszelkie swoje decyzje powzięte w przedmiotowej sprawie przedstawiać mnie do zatwierdzenia.
7. Z postępu prac przewodniczący Komisji będzie składał mi okresowo meldunki przez Kwatermistrza Korpusu.

Delegat Szefa Int M.O.N. zapewni pokrycie wydatków związanych z wydawnictwem znaczków pocztowych.

DOWODCA 2 KORPUSU
/-/ BOCHUSZ-SZYSZKO Gen.
bryg.

Wyjaśniam, art. 22 ust. 1 wymienionej wcześniej ustawy o poczcie, telegrafii i telefonii brzmi:

1. Minister Poczt i Telegrafów ma wyłączne prawo wydawania znaczków pocztowych, nadruków pocztowych, nalepek i płatnych druków pocztowych, telegraficznych i telefonicznych oraz oznaczenia ich wartości.

W tym czasie takie wyłączne prawo miał Minister Przemysłu, Handlu i Żeglugi, Jan Kwapiński, właśc. Piotr Edmund Chałupka i tylko on miał prawo taką decyzję podjąć. O takiej sytuacji prawnej d-ca 2 Korpusu miał pełną świadomość pisząc w pkt. II ppkt. 2, że "**Decyzja w tej mierze może być powzięta wbrew opinii Delegata resortu pocztowego**".

Tu uwaga historyczna; 25 czerwca 1945 Rząd Arciszewskiego przesłał do wszystkich sojuszników notę odrzucającą postanowienia konferencji jałtańskiej, a mimo tego 6 lipca 1945 dotychczasowi sojusznicy wycofali uznanie dla Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźctwie, uznając powołanie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej. Należy przez to rozumieć, że z formalnego punktu widzenia (co by o tym nie sądzić) prawo, o którym mówi art. 22 ustawy, przejął Minister Poczt i Telegrafów Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej, Mieczysław Thugutt.***

Mimo to:

W "GAZECIE ŻOŁNIERZA" Nr. 180 z dnia 12 sierpnia 1945 ogłoszono KONKURS NA ZNACZKI POCZTOWE.

Temat:

1-szy znaczek.

Motyw: Panorama Monte Cassino, 2) Orzełek polski wojsk. 3) Wartość znaczka 45 gr. 4) Data i miejsce bitwy 5) Napis Poczta Pol. 2 Korpusu.

Kolor znaczka - stalowo-popielaty. Forma znaczka podłużna.

2-gi znaczek.

Motyw: Panorama Ancona, ad.2,4 i 5 jak wyżej, ad 3 wartość znaczka 50 gr.

Kolor znaczka: Stalowo-niebieski. Forma znaczka podłużna.

3-ci znaczek.

Motyw: Panorama Bologna. ad.2,4 i 5 jak wyżej, ad 3 wartość znaczka 1 zł.

Kolor znaczka: Stalowo-zielony. Forma znaczka podłużna.

4-ty znaczek.

Motyw: Podobizna Dowódcy 2 Korpusu na tle motywów batalistycznych. . ad.2,4 i 5 jak wyżej, ad 3 wartość znaczka 2 zł.

Kolor znaczka: Stalowo-brązowy. Forma znaczka: Pionowa.

Za najlepsze wykonanie wszystkich czterech znaczków - Sąd Konkursowy wyznaczy trzy nagrody:

1 - sza Lirów 25,000

2 - ga Lirów 20,000

3 - cia Lirów 15,000

Projekty pojedynczych znaczków w powiększeniu 280 mm. x 420 mm zaopatrzone godłem oraz w oddzielnej kopercie z podaniem nazwiska i adresu autora nadsyłać należy do Administracji Wydawnictw Wojskowych Rzym, Piazza Collegio Romano 1 b. z zaznaczeniem "Konkurs na znaczek pocztowy" - gdzie również można zasięgnąć informacji co do konkursu.

Termin nadsyłania projektów do dnia 15.9.1945 roku.

Sąd Konkursowy zastrzega sobie prawo nabycia i wydrukowania prac nienagrodzonych.

Wyniki konkursu zostaną ogłoszone w prasie wojskowej oraz w codziennej prasie rzymskiej

Kolejne dokumenty w tej sprawie:

KOMISJA ZNACZKOWA

PROTOKOL

Sądu konkursowego na znaczki pocztowe odbytego dnia 29 września 1945 r. godz.10,00 w lokalu Administracji Wydawnictw Wojskowych.

Członkowie Komisji wyznaczeni Rozkazem** Dowódcy 2 korpusu z dnia 5.V.1945r. L.dz.731/Kwat.:

- Ppłk KAMINSKI Stefan

z Delegatury Szefa SI.Pien.

- Kpt. KALISZCZAK Witold

z Dobrobytu Żołnierza Rzym

- Ppor. Dr.HELLER Adolf

z Resortu Pocztowego

- Plut FUNARSKI Zygmunt

z Oddz. Kultury i Prasy

Wszyscy obecni.

Przewidywano Komisji Pplk Kamiński wyznacza na sekretarza plut. Funarskiego.

O godz. 10.05 przystąpiono do przeglądu nadesłanych prac. Komisja stwierdziła iż ogółem nadesłano osiem prac konkursowych z których siedem obejmowało wszystkie cztery projekty znaczków, jedna praca dwa projekty.

Ustalono kolejność nadesłanych prac.

Praca Nr.1. Godło -"Harczerz"

Po otwarciu przesyłki Komisja stwierdziła nieformalność odnośnie do warunków konkursu a m. autor zamieścił na kopercie zawierającej prace oprócz godła swoje nazwisko. Mimo tego Komisja postanowiła przyjąć projekt do rozpatrzenia.

Projekt czterech znaczków wykonany ołówkiem na miedzioryt.

Praca Nr.2. Godło "Kraak"

Projekt czterech znaczków w wykonaniu tuszem na miedzioryt.

Praca Nr.3. Godło "Pajak"

Projekt czterech znaczków wykonany tuszem na miedzioryt.

Praca Nr.4. Godło "Rys"

Projekt czterech znaczków wykonany akwarela na rotograviurę.

Praca Nr.5. Godło "Piaskowka"

Projekt czterech znaczków wykonany tuszem na miedzioryt.

Praca Nr.6. Godło "Piaskowka"

Projekt czterech znaczków wykonany tuszem i ołówkiem na rotograviurę.

Praca Nr.7. Godło "Farba"

Projekt dwu znaczków wykonanych farbą systemem drzeworytowym.

Praca Nr.8. Godło "M.I."

Projekt czterech znaczków wykonany akwarela na rotograviurę.

Po dokładnym oglądnięciu wszystkich prac Komisja zakwalifikowała trzy prace zasługujące na nagrodę a mianowicie:

Praca Nr. 1 godło "Harczerz"

Praca Nr. 3 godło "Pajak"

Praca Nr. 5 godło "Piaskowka"

Do zakwalifikowania kolejności nagród przeglądnięto jeszcze raz dokładnie wyżej wymienione prace i zakwalifikowano do nagrody pierwszej w wysokości Lr. 25,000.-

prace Nr.5. godło "Piaskowka"

uzasadniając następująco: Praca Nr.5. wyróżnia się najlepszym pomysłem, jest najstaranniej wykonana wszystkie znaczki posiadają motywy batalistyczne dając tym samym obraz wysiłku żołnierza polskiego w boju o Italię.

Do nagrody drugiej w wysokości Lr. 20,000.- zakwalifikowano

Prace Nr.1. godło "Harczerz"

uzasadniając następujące: Praca Nr.1. bardzo starannie wykonana, przemyślana dobrze, brak jednak motywów batalistycznych oraz trudna do reprodukcji na miedzioryt. Oceniono duży wysiłek i staranność w wykonaniu autora amatora.

Do nagrody trzeciej w wysokości Lr. 15,000.- zakwalifikowano:

Prace Nr.3. godło "Pajak"

uzasadniając następujące: Praca Nr.3. wykonana bardzo starannie. Wykonanie odbiega wybitnie od reszty niesklasyfikowanych projektów. Brak motywów batalistycznych. Pomysł tła czwartego znaczka bardzo udany. Oceniono duży wysiłek i staranność w wykonaniu pracy.

Po sklasyfikowaniu prac przystąpiono do otwarcia kopert z nazwiskami autorów, przyczym stwierdzono, że autorem pracy Nr.5 są

Bracia P.R.O.Zygmunt i Leopold Harowie
z Oddziału Kultury i Prasy 2 Korpusu

autorem pracy Nr.1. jest jak już uprzednio stwierdzono:

kan. RADOS Herbert C.M.F.417

autorem pracy Nr.3. jest

ppor. Filipczuk Kazimierz C.M.F.673.

Poza tym komisja postanowiła wyznaczyć dodatkową nagrodę w wysokości Lr.5,000,- za opracowanie znaczka Monte Cassino w wykonanie przez strzel. Naumowicz Michała. Opracowanie wyróżniło się niezwykłą pomysłowością w ujęciu motywu. Praca ta jednak nie nadaje się do reprodukcji.

Komisja postanowiła przedstawić nagrodzone prace Dowódcy 2 Korpusu celem wybrania i zatwierdzenia projektu, który posłuży do wykonania znaczków.

Nagrody pieniężne zostaną przesłane osobom nagrodzonym.

Wynik konkursu ogłoszony będzie w prasie wojskowej.
Komisja zakończyła swa prace o godz. 12,00.

4. Godło "K R A K"

5. Godło "F A R B A "

6. Godło " H A R C E R Z " NAGRODA DRUGA.

7. Godło " P A J A K " NAGRODA TRZECIA

źródło ilustracji: *archiwum Instytutu Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego (Archives Reference No: C.480)*;

3 października 1945 odbyło się posiedzenie komisji znaczkowej, której ustalenia przedstawia protokół:

KOMISJA ZNACZKOWA

P R O T O K Ó Ł

z posiedzenia Komisji Znaczkowej odbytego dnia 3 października 1945.o godz08,30 w lokalu Administracji Wydawnictw Wojskowych

Obecni:

Przewodniczący pplk. KAMINSKI Stefan
 członkowie kpt. KALISZCZAK Witold
 ppor. Dr.HELLER Adolf
 plut. FUNARSKI Zygmunt

Komisja w rozwinięciu zasad ujętych Rozkazem** Kwat.L.dz.731/45 z dn.5.V.1945, oraz prac związanych z emisją znaczków pocztowych postanowiła:

1. Ustala się wysokość nakładu znaczków pocztowych w ilości
 150,000 kompletów po cztery znaczki
 20,000 bloków po cztery znaczki wydanych dla celów filatelistycznych. Dopłata do bloków wynosić będzie 100% nominalnej wartości znaczków pocztowych. Dopłata ta zostanie użyta jako fundusz zapomogowy na rzecz wdów i sierot po poległych żołnierzach 2 Korpusu.
2. Wyznacza się ppor.Dra Hellera Adolfa z Resoru Pocztowego do sprawowania nadzoru nad emisją znaczków pocztowych. Dodatkowy personel pomocniczy do wykonania nadzoru wyznaczy Dr.Heller z posród swego personelu pocztowego stosownie do potrzeb
3. Rozpisano ograniczony przetarg ofertowy na wykonanie serii znaczków pocztowych i bloków w terminie do 10 października 1945 r. Do konkursu zaprosić Państwowe Zakłady Papierów Wartościowych, Watykańskie Zakłady Graficzne, oraz firme Rizolli w Mediolanie.
4. Na skarbnika wyznacza się plut.FUNARSKI Zygmunta ,ktorego upowaznia się do podjęcia zaliczki w wysokości Lr.100,000 sto tysięcy lirow na poczet wydatków związanych z emisją z Delegatury Służby Pienięznej.
5. Do nadzoru przy wykonaniu znaczków Komisja postanowiła zaprosić p.DABROWSKA Kazimiere i autora pracy ,ktora będzie reprodukowana.

na tym posiedzenie zamknięto i podpisano

Przewodniczący Komisji Znaczkowej
 /-/ KAMINSKI Stefan pplk.

członkowie: /-/ KALISZCZAK Witold kpt.
 /-/ Dr.HELLER Adolf ppor.
 /-/ FUNARSKI Zygmunt plut.

Kolejne informacje:

W dniu 29 listopada 1945 r. - wyjechał do Rzymu w związku z emisją polskich znaczków pocztowych 2 Korpusu - Kierownik Głównej Poczty Polowej 104, ppor.Dr.Heller Adolf wraz z zespołem

personelu pocztowego, do wykonania nadzoru przy wydawnictwie powyższych znaczków pocztowych a m:

1/ kpr. OSTALOWSKI Stefanem

2/ " Kulka Władysławem

---*---

W dniu 22 Grudnia 1945 r. - powrócił z Rzymu ppor. Dr. Heller Adolf, Kierownik Główniej Poczty Polowej 104, wraz z personelem:

1. kpr. Ostalowski Stefanem,

2. kpr. Kulka Władysławem.

Sprawa emisji polskich znaczków pocztowych przedstawia się następująco:

Sąd Konkursowy na znaczki pocztowe rozpatrując w dniu 29 września 1945 r. nadesłane prace konkursowe zakwalifikował:

1/ do nagrody pierwszej - prace godła "PIASKOWKA",

2/ do nagrody drugiej - prace godła "HARCERZ",

3/ do nagrody trzeciej - prace godła "PAJAK".

Praca konkursowa zakwalifikowana do nagrody pierwszej - nadawała się bez żadnych zastrzeżeń do reprodukcji systemem rotacyjnym, a ponadto podkreślała momenty batalistyczne, które charakteryzowały czasokres wojenny wudawnictwa tych znaczków. Praca zaś zakwalifikowana do nagrody drugiej, była wykonana ołówkiem, a praca trzecia była wykonana atramentem dość starannie, jednak mimo to nie nadawały się bezwzględnie pod względem technicznym do reprodukcji.

Prace konkursowe zostały przedłożone Dowodcy 2 Korpusu do rozpatrzenia i zatwierdzenia.

Dowódca 2 Korpusu - zatwierdził prace zakwalifikowane do nagrody drugiej do reprodukcji.

Ponieważ praca zatwierdzona przez Dowódcę 2 Korpusu nie nadawała się do reprodukcji pod względem technicznym, przeto została powierzona malarzowi /włochowi/ do przerobienia. Przepracowane na nowo projekty znaczków pocztowych, zatwierdzone dodatkowo przez Dowódcę 2 Korpusu, zostały oddane zakładowi topograficznemu "Novissima" do reprodukcji.

Zakład ten już w toku pracy stwierdził pewne niedomagania w projektach, ponieważ przy sporządzaniu negatywów i pozytywów fotograficznych, a następnie przy trawieniu tych obrazów kwasami na cylindrach miedzianych, zanikała ostrość i kontrasty obrazowe.

Zakłady topograficzne wytłoczyły początkowo znaczki pocztowe "Monte Cassino", "Ancone" i "Bologne", oraz bloki filatelistyczne na papierze białym niegumowanym, a kiedy później okazało się, że arkusze tych nie można podgumować w sposób właściwy, przystąpiono do ponownego tłoczenia tych znaczków pocztowych na innym zakupionym w tym celu papierze gumowanym - jednak gorszej jakości.

O ile chodzi o znaczki pocztowe wartości 2 Zł. /General Anders/, to firma topograficzna musiała wykonać pięć cylindrów miedzianych, zanim przystąpiła do tłoczenia tych znaczków pocztowych. Pierwsze cztery cylindry miedziane nie miały należytej ostrości obrazów i dlatego firma przystąpiła do sporządzenia nowych negatywów i pozytywów filmowych i dopiero piąty cylinder miedziany został użyty do tłoczenia tych znaczków pocztowych.

Wysokość emisji znaczków pocztowych wynosi 84,359 serii oraz 19,340 bloków filatelistycznych.

Cena sprzedaży znaczków pocztowych wynosi:

	Na terenie Włoch	na ter. ME.
1. znaczek 45 gr. "MONTE CASSINO"	8 lirów	4,5 d.
2. " 55 " "ANCONA"	10 "	5,5 d.
3. " 1 Zł. "BOLOGNA"	17 "	10,- d.
4. " 2 Zł. "GEN. ANDERS"	35 "	1 sh 8 d.
5. blok filatelistyczny wraz z opłatą na cel dobroczynny	140 "	7 sh. - -

Zalacza się:

1. Znaczki pocztowe tłoczone na papierze białym niegumowanym

a/ 4 wzory tłoczenia bloków,

b/ 1 arkusz (50 znaczków) "MONTE CASSINO",

c/ 1 " " "ANCONA",

d/ 1 " " "BOLOGNA",

e/ znaczki pocztowe "GEN. ANDERS"

1 arkusz (50 znaczków) - wzór 1-szego cylindra

1 " " - " 2-go "

1 " " - " 5--tego "

2. Znaczki pocztowe tłoczone na papierze gumowanym, perforowane, wypuszczone do obiegu pocztowego:

a/ 1 znaczek 45 gr. "MONTE CASSINO"

b/ 1 " 55 " "ANCONA"

c/ 1 " 1 Zł. "BOLOGNA"

d/ 1 " 2 " "GEN. ANDERS"

e/ 1 blok filatelistyczny.

f./ 1 Karty pamiątkowy z blokiem filatelist. (mój przypis - pismo odręczne)

Jednocześnie zalacza się klisze (negatywy i pozytywy), użyte przy reprodukcji powyższych znaczków pocztowych.

Załączniki do powyższego pisma znajdują się w archiwum Instytutu Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie.

W dniu 27 grudnia 1945 r. wyjechał do Rzymu, w związku z tłoczeniem czwartego znaczka pocztowego /Gen.Anders/ Kierownik Głównej Poczty Polowej 104, ppor.Dr.Heller Adolf.

---- o ----

W dniu dzisiejszym (31 Grudzień) - powrócił z Rzymu ppor.Dr.Heller, Kierownik Głównej Poczty Polowej 104, po ostatecznym zlikwidowaniu tłoczenia znaczków pocztowych z Gen.Andersem i załatwieniu rozrachunku z firmą topograficzną "Novissima".

cdn.

* co nazywamy znaczkiem pocztowym jest opisane na stronie:
<http://www.phila.pl/grafikalinki/ksiazka/099/038.jpg>

** to nie był rozkaz, tylko informacja (postanowienie)

*** zainteresowanych działalnością Poczty Polskiej w Wielkiej Brytanii odsyłam do artykułu M. Wawrzynkowskiego "Poczty okrętowe" w czasopiśmie "Morze, statki i okręty", lipiec - sierpień 2016.

ICoPS Nr 1